

**WALDAPFEL ESZTER:
PAP ENDRE LEVELE SZEMERE BERTALANHOZ¹**

**Digitalizálták a Magyar Tudománytörténeti Intézet és a Semmelweis Orvostörténeti
Múzeum, Könyvtár és Levéltár munkatársai, Gazda István vezetésével
Közreműködött: Kapronczay Károly és Szállási Árpád**

Miniszterelnök Úr!

Engedje meg, hogy az egészségi ügy rendezése előtt pár eszmét papírra tegyek; személyes elbeszélésével több idejét rablanám el önnek, mint e sorok elolvasásával.

Zlamál Vilmos állatgyógyintézeti tanár e napokban itt lévén, tőle tudom, hogy az egészségi ügy rendezése körül ön a pesti előkelőbb orvosokat meghallgatja. Meglehet, hogy ön fog venni badar terveket, miként mi vevénk a közoktatásnál; egy országos orvoskart akartak általunk létrehozatni; melynek minden orvos és sebész tagja lett volna; s lett volna elnöke, igazgató választmánya, kis- és közgyűlési, s ezeket az ország fizette volna, s ezek aztán kezelték volna azt, ami csak orvosi cím alá jön, iskolában, és életben. Egy kis orvosi köztársaság.

Szerencsétlen összezavarása a szerepeknek, mely kivált onnan eredt, hogy Stáhly egy személyben az egyetemi orvoskar igazgatója és elnöke, és az ország fizikusa volt, s mint ilyen a volt helytartótanácsnál az egészségi ügyet képviselte.²

E tárgyban tehát a szerepeket vonalozni, és minden igényt maga helyére utasítani ideje volt, s ezért még múlt évben egy rendeletet szerkesztettem, melyet Szász Károly a honvédelmi bizottmány elnökének terjeszte föl megerősítés végett; de az elmaradt az idők viszontagságaiban. S emiatt az eszmezavar e tárgyak rendezése körül még mindig uralkodik, főleg azon orvosoknál, kik az egyetemi orvoskarhoz nem tartoznak.

Pedig a dolog maga egyszerű. Mi azt mondók mindig: az egyetem és abban az orvoskar bírja a közoktatás határát; az egészségügyi osztály (akkor még a kereskedelmi tárcánál) bírja az ország orvosi ügyeit; azon törekvések pedig, miket sub titulo: országos orvoskar terveztek, utasíttatnak az egyleti térre, hol a tudorok szinte nagyokat tehetnek, s habár nem közvetlen hatalmat, mindenesetre sok hatást gyakorolhatnak ez úton is mind az orvosi közoktatásra, mind az országos egészségi ügyre.

Nem tettek semmit.

Hanem amint a kereskedelmi tárcánál az egészségi osztály megalakult, ismét kezde a régi zavar ismét forrani; azoknak a kormányférfiaknak nem ment a fejébe, hogy miképp lehessen, hogy ők az orvosi közoktatást ne abszorbeálják.

¹ A levél forrása: MOL Büm. eln. 306. sz. – Közli: Waldapfel Eszter: A magyar forradalom és szabadságharc levelestára. 4. köt. Bp., 1965. pp. 100–101.

² Az egészségügy kérdésének rendezetlensége csaknem az egész szabadságharc alatt sok nehézséget okozott a magyar kormánynak. Részen e rendezetlenség okozta személyi súrlódások fokozták az e téren mutatkozó bajokat. Különösen kiéleződött az a kérdés, hogy mi legyen az orvostudományi egyetemnek a viszonya az általános közegészségügyhöz. Előbbi természetesen a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumhoz, melyben Pap Endre mint tanácsos vitt szerepet, utóbbi a Földművelés-, Ipar- és Kereskedelemügyi Minisztérium önálló egészségi osztálya alá tartozott.

Mi nem engedjük; de nem is foglaltunk; sőt mivel az egyetemnél is Zlamál mindig az egészségi ügy kalászái után nyújtogatta kezét, határozottan tudtára adók: hogy működésének, mint tanárnak s az állatgyógyiskola igazgatójának, azon vonalakon túl menni nem szabad, melyek az orvosi közoktatást és az országos egészségi ügyet, mint külön kormánytárgyakat, elválasztják.

Magunk határán tartottuk magunkat.

Önnek, miniszterelnök úr, most kezében van a hatalom ezen ügyet tisztába hozni, vonalozni.³

Azok az orvosok csak úgy az irritabile genus-hoz⁴ tartoznak, mint a vatesek.⁵ S én nyugodtan vagyok, hogy ön nem veendi rossz néven, ha egy nem-orvos a dolgok jelen állásáról értesíté.

Változatlan tisztelettel!

Önnek hív tisztelője
Pap Endre

³ Az újonnan alakult belügyminisztériumban május végén önálló egészségügyi osztály alakult. Az orvosképzés továbbra is a vallás- és közoktatásügyi tárca keretében maradt.

⁴ Jelentése: ingerlékeny fajta.

⁵ Jelentése: jós, költő. Itt valószínűleg az utóbbi értelemben.